

ปัตตานีในคริสต์ศตวรรษที่ 16-18 :

จากมุมมองของชาวจีนและญี่ปุ่น

ดร.ปิยดา ชลวร

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นำเสนอในงานสัมมนา “โลกของอิสลามและมุสลิมในอุษาคเนย์” ๒๗ มี.ค ๒๕๕๒

บันทึกเกี่ยวกับรัฐปัตตานี

- พงศาวดารมลายู   อิกายัต ปัตตานี
- พงศาวดารไทย   พงศาวดารเมืองปัตตานี (พ.ศ. ๒๔๕๓/๑๙๑๔)
- พงศาวดารจีน   หมิงสื่อ, ตงซียหยางเช่า (ต้นศ. ที่ 17)
- บันทึกของญี่ปุ่น   สาส์นติดต่อ, รายงานของลูกเรือชาวจีน (ต้นศ. ที่ 17-19)
- บันทึกอื่นๆ (ฮอลันดา, อังกฤษ) (ศ. ที่ 17)

ประเด็นศึกษา 1 : การค้าระหว่างปัตตานีกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง ดำเนินไปในลักษณะใด

- “ยุคการค้า” คริสต์ศตวรรษที่ 15-17 (1570-1630)

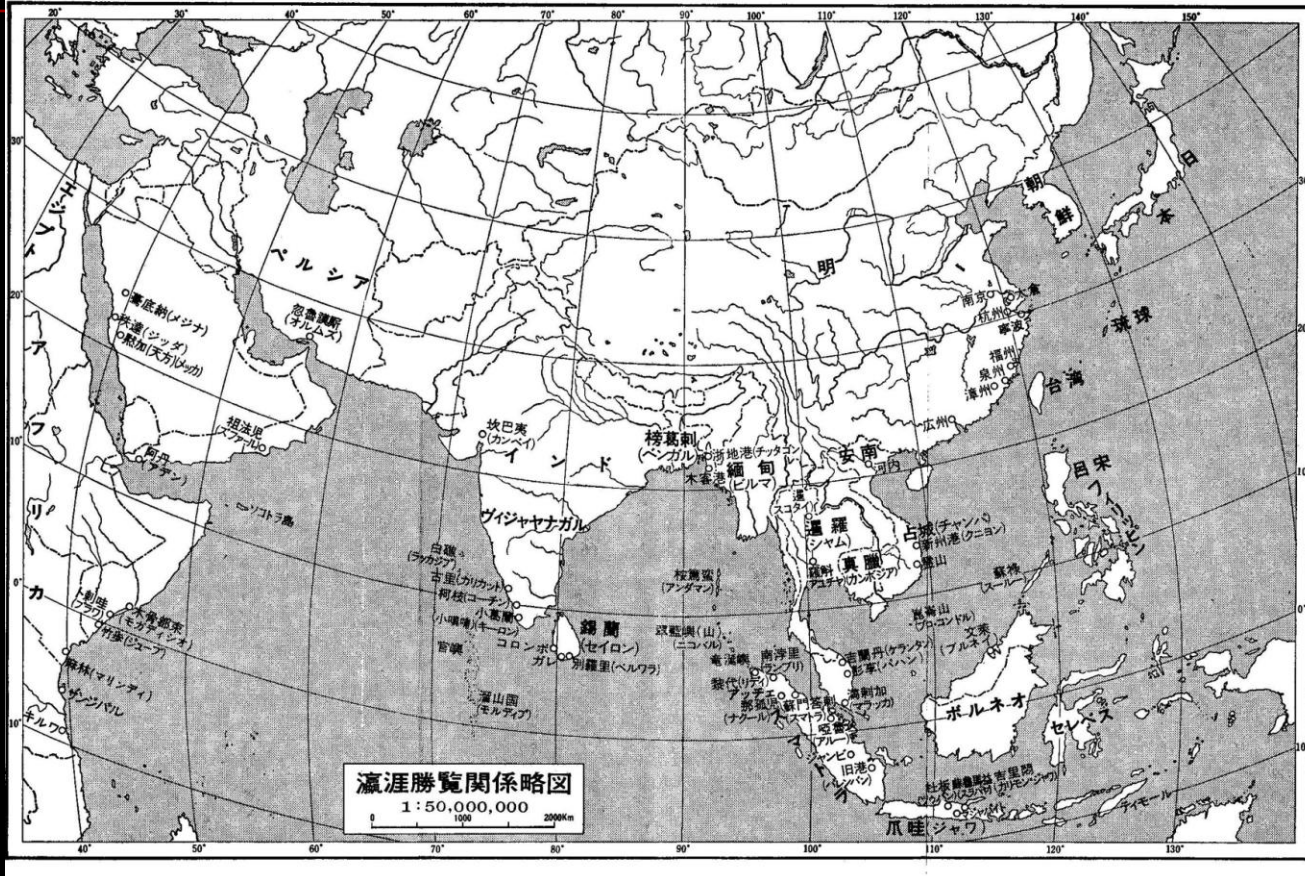
การค้าโดยเสรี (ริวกิว-ปัตตานี 1515-1543)

การควบคุมของรัฐ (การถวายบรรณาการ, เรือที่มีใบอนุญาตตราสีแดง)

การค้าแบบลักลอบ (เช่น โจรสลัด)

- สินค้าของคาบสมุทรมลายู-หมู่เกาะ ดิบุก พริกไทย ทองคำ การบูร...

การค้าระหว่างปัตตานีกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง

ปัตตานี-ริวกิว

ปัตตานี-จีน

- ปัตตานีไม่ได้ไปถวายบรรณาการจักรพรรดิจีน
- เมืองท่าของพ่อค้าจีน, แหล่งชุมนุมของโจรสลัดชาวจีน, ฮอลันดา, ญี่ปุ่น (ตงซีหยางเช่า ค.ศ๑๖๑๗) เช่นหลินโต๊ะเคี่ยม

ปัตตานี-ญี่ปุ่น

- ปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๖ พ่อค้าญี่ปุ่นเดินเรือไปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- การค้าโดยเรือชุนอิน(ไบเบ็กร่องตราประทับสีแดง) ๑๖๐๔-๕
- การค้านอกกระบบ (พ่อค้า, โจรสลัด)

โทกุภาวะ อิเอะยะสึ → “กษัตริย์แห่งท้องทะเล”ของปัตตานี ศรีรัตนะหลี่กั๊ย

→ หลินหยินหลิน ๑๖๐๒

→ กษัตริย์ปัตตานี ๑๖๐๖

ใบอนุญาตเดินเรือไปปัตตานี 5 ฉบับค.ศ 1604,1605

เรือของพ่อค้าชาวญี่ปุ่น

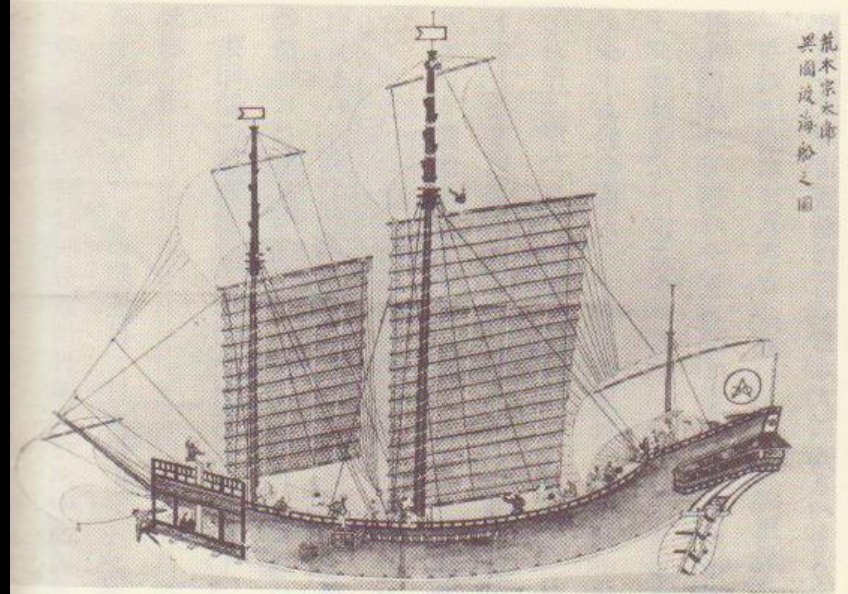
第一 朱印船制度の創設 2

た。

图1 德川家康安南国渡海朱印状(相国寺藏)

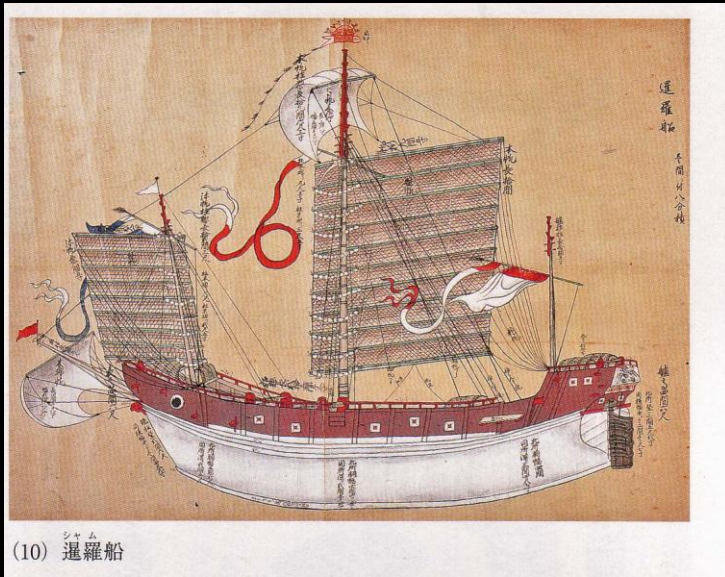
59 一 朱 印 船

荒木宗太郎
吳國渡海船之圖

图7 荒木船图

ญี่ปุ่นปิดประเทศ การค้าเรือสำเภาจีน

เรือสำเภาจากจีน ไป	จำนวนเรือ
สยาม	64
ปัตตานี	18
นครศรีธรรมราช	11
สงขลา	7
อื่นๆ	92

รายงานของลูกเรือสำเภา

- 1675-1709 (18 ฉบับจากทั้งหมด 2,000 กว่าฉบับ)
- รายงานทุกอย่างเกี่ยวกับเมืองต้นทาง
- “The Junk Trade from Southeast Asia: Translation from the Tosen Fusetu-gaki, 1674-1723” Yoneo Ishii 1998.
- เป็นบันทึกที่ละเอียดที่สุดที่คนจีนเขียนเกี่ยวกับปัตตานี
- เติมเต็มประวัติศาสตร์ปัตตานีในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ — ต้น ๑๘ ได้
  - การแข่งเรือของปัตตานีต่อสยาม ๑๖๘๕-๕๐
  - การรุกรานนครศรีธรรมราช
  - ราชินีปัตตานีองค์สุดท้าย ๑๖๘๘ หรือ ๑๖๕๒

ประเด็นศึกษา 2 : การบันทึกเรื่องราวของปัตตานีของชาวจีนต่างกับการบันทึกใน *ฮิกายัต ปัตตานี* และตำนานอื่นอย่างไร

- หลินเต้าเฉียน (ลิ่ม) โต้ะเคียม, ลิ่มกอเหนี่ยว
- ปีนใหญ่จอมสลัด
- ความรับรู้ของชาวจีนในปัตตานี, ชาวจีนในตอนใต้ของจีนและไต้หวัน, จีนในราชสำนัก, ชาวมุสลิมต่างกัน (ฉูหยุนเฉียว)

ขุนนางและโจรสลัดชาวจีน

หลินเต๋าเถียน (หลิม โต๊ะเคี่ยม) ช่างหล่อปืนใหญ่ให้รายาปัตตานี (ไทย)

- หัวหน้าโจรสลัดที่ก่อวณแแถบสยามและปัตตานี (พงศาวดารหมิง ค.ศ ๑๗๕๘-๘๐)
(ราชสำนักจีน)
- ช่างฝีมือหล่อปืนให้ราชินี (ตำนานเมืองปัตตานี)
- หัวหน้าคนเก็บภาษีที่ทำเรือ (มลายู)
- ฮีโร่ในหมู่ชาวจีน(แต่งงานกับลูกสาวกษัตริย์ปัตตานี) มีเรื่องอภินิหารเข้ามาเกี่ยวข้อง
(ตำนานพื้นเมืองของฮกเกี้ยน, กวางตุ้ง)

บทส่งท้าย

- ความสัมพันธ์ระหว่างปัตตานี จีน ญี่ปุ่น
- ความรับรู้ของชาวจีนและญี่ปุ่นต่อปัตตานี
- มุมมองและวัฒนธรรมการจดบันทึกทางประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติ